

för lyckadt. Det förefaller för mycket konstgjordt och lemnar läsaren utan varmare deltagande. Såsom de i anläggningen mest lyckade partierna skulle vi utmärka scenerna på Laukko, med den gamla Kurki's underjordiska vandring och uppträdet vid kyrkan, samt kanikens färd till Kuustö, teckningen af den gamla biskopen och bådas förhållande till hvarandra. Skildringen är öfverallt rask och utan longörer. Språket är kanske stundom något sökt. Det ligger i den unga Finska litteraturens intresse, att den förvärfvar sig talrikare läsare genom ett språk, lätt att läsa och förstå äfven för den, som endast praktiskt lärt sig Finska.

Våra små anmärkningar hafva gjorts för denna litteraturs skuld, icke för Förf:s räkning eller mot novellen. Den senare står med heder i jemnbredd med det bättre, man i denna väg är van att se; och vi tvifla icke, att ju den skall finna intresserade läsare och – läsarinor i mängd. Författaren åter har såsom historieskrifvare bevisat en så hög grad af sjelfkritik, att han utan tvifvel sjelf bäst skall finna regeln för sin fantasys produkter.

Utom ett romantiseradt företal »Sananen Anni Orpanalle», innehåller häftet ännu en väl gjord öfversättning af Reinicke Fuchs, »Kettu Repolainen», en annan af Runeberg's Trädgårdsmästarens Bref, slutligen några dikter i bunden form, dels original, dels öfversättningar.

J. V. S.

41 DETTA BLADS YTTRANDE ANGÅENDE PENNINGKRISEN.

Litteraturblad n:o 12, december 1859

I Helsingfors Tidningar har i en serie artiklar Herr Henrik Borgström vändt sig mot de i detta blad yttrade åsikter rörande landets penningförhållanden. Hr B. har haft anledning dertill i vårt bedömande af hans uppgifter och yrkanden i brochyren: »Penningställningen år 1859».

Vi visade nemligen i detta blads Oktoberhäfte, att Hr B. i tullverkets uppgifter rörande export och import infört falska siffror, hvarigenom saken fått det sken, som om den ökade importen åren 1856–57 skulle varit föranledd endast af missvexten 1856. Enligt vår beräkning hade Hr B. godtyckligt ökat beloppet af denna post med 4 millioner rubel för de båda åren.

Hr B. har nu anfört de rigtiga siffrorna ur tullverkets specialer, enligt hvilka värdet för *hela* spanmålsimporten öfver saltsjön utgjort:

1856 1 365 000 rubel.

1857 3 633 000 »

således tillsamman 4 998 000 rubel i stället för de af Hr B. antagna 6 millioner *endast för missvexten*.

Men af Hr B:s anförenden visar sig, att spanmålsimporten åren 1842–49 årligen uppgått till 750 tusen rubel ungefär, åren 1850–55 till 1 250 000 och ännu år 1858 till 1 350 000 rubel. Äfven om man således går tillbaka till 1842–49 finnes det, att den ordinära spanmålsimporten sjöledes i värde uppgått till 3/4 million pr år, alltså på de två åren 1856–57 skulle gjort 1 1/2 million. På den extraordinära spanmålsimporten för missvexten skuld skulle alltså falla 3 1/2 million ungefär för de båda åren 1856–57. Hr B. har således i sin brochyr tillagt endast 2 1/2 million, icke 4 millioner, såsom vi hade antagit.

Vi kunde lemna denna sak derhän, ty Hr B. har dock visat sig hushålla

med millioner som med småsaker. Men vi böra ännu anmärka, att Hr B. ger saken ett falskt sken, då han säger sig hafva uppgifvit: »att under de två åren 1856–57 spanmål skall hafva importerats för omkring 6 millioner rubel silfver.» Hr B. har uppgifvit, att denna import skett *öfver saltsjön och för missvextens skuld*. Det må ännu anmärkas, att till den höga spanmålsimporten 1856 likasom till det höga meddelbeloppet för de föregående åren 1850–55 väl bidragit Ryska armeens behof, hvilken först under sommarn 1856 drogs ur landet.

Den andra hufvudpunkt, hvori vi vände oss mot brochyren, var Hr B:s yrkande, att »i öfverensstämmelse med Kejs. Förordningen den 30 nästvikne April nya lån till näringarnes understödande måste utom landet upptagas». – Hr B. anförde såsom grund för sitt yrkande, att, »oaktadt af Banken sistförflutna år upptagna utländska lån, landets disponibla kapital äro otillräckliga att underhålla de inhemska näringarnes samtidigt ökade produktion». Vi aftryckte hela den i brochyren med stor kursiv stil tryckta tiraden. Våra läsare äro derföre icke okunniga om dess ordalag.

Hr B. säger nu, att han *icke* yrkat »det staten borde vara näringarnes förlagsman och förskjuta penningar åt vederbörande, såsnart brist uppkommer».

Det är väl om Hr B. numera ingenting sådant yrkar. Läsaren behagade ur vår citation och ur brochyren efterse, om detta yrkande der finnes eller icke.

Deremot antyder Hr B. numera, att han endast vill det Bankens kapital skall genom lån förstärkas.

Men hvarochen inser klart, att Bankens fond genom det 1858 gjorda lånet icke blifvit förstärkt, utan skulle försvagats, om icke staten öfvertagit detta lån.

Likaså är det klart, att fem millioners statslånet enligt Förordningen af den 30 April 1859 icke har något att med Bankens kapital skaffa.

För det tredje finnes i brochyren icke ett ord sagdt derom, att Bankens kapital borde genom utländskt lån ökas.

En sådan förstärkning kan endast ske derigenom, att Banken ökar sin *silfverfond*. Men genom 2 1/2 millioners lånet torde Banken icke fått in ett enda fem kopeks stycke. Lånet har i Petersburg blifvit anvisadt till betäckande af landets trafikanters skulder till utlandet.

Får nu Banken af trafikanterna i återbetalning Ryskt sedelmynt, kan lånet dermed liqvideras. Likaså kan liqvid ske med vaxlar på utlandet, om trafikanterna hafva sådane att aflåta. Men bådadera förutsätter en sådan handelskonjunktur, att penningen åter till landet inkommer, d. ä. en importen öfverskjutande export. Sker så, och vi hoppas, att förr eller senare så skall ske, så är det väl; vinsten på landets handel kommer då att betäcka skulden. Men sker det icke, utan trafikanterna betala Banken med dess egna sedlar, så måste Banken betala lånet ur sin silfverfond och indraga dubbla beloppet sedlar, d. ä., om hela lånet återbetalas i silfver, totalt upphöra med sin rörelse.

Affären är nu annorlunda arrangerad. Lånet är statens icke bankens, och det torde till större eller mindre del komma att betalas med det nya fem millioners statslånet (af den 30 April). Men följden blir uppenbart, att sålunda beloppet för längre eller kortare tid undandrages sin bestämmelse, jernvägars anläggande. Man har dock härigenom den utväg, att, när trafikanterna kunna betala sina skulder till statskassan, och dessa icke vidare genom nya lån omsättas, den erhållna betalningen kan användas till de med statslånet afsedda allmänna företagen. Landets penningstock har emellertid genom sagde 2 1/2 millions lån

icke vunnit någon den minsta tillväxt. Än mindre har Bankens kapital derigenom ökats med en enda kopek.

I förbigående fästade vi uppmärksamheten vid Hr B:s påstående, att de sju millioner, Ryska armeen under kriget i Finland utbetalt, icke kommit landet till godo, emedan varor till motsvarande värde af Ryska militären »förbrukades, d. v. s. tillintetgjordes». Oss ville det nemligen synas, som om det varit rätt väl, att, då nu engång kriget hindrade exporten, Finnarne fingo sitt arbete och sina produkter betalda med någon del af dessa millioner och de från utlandet importerade varorna med vacker vinst försålda mot en annan del. De erhållna pengarne kunde i vår tanke med samma frihet användas, som de några blanka guineer, hvilka här och der erhöles från Engelska flottan. De kunde läggas på kistbottnet lika väl, som om de erhållits för exporterad tjära. Åtminstone hade de icke blifvit alls bättre derigenom, att militärerna hade underlåtit att »konsumera d. v. s. tillintetgöra» de för dem inköpta äggen, smöret, mjölken m. m. 10

Sitt anförda påstående förvandlar Hr B. nu dertill: »att den minskning, som Finlands nationalkapital genom hämmad produktion under krigsåren fick vidkännas, ingalunda ersattes genom de af militären införda Ryska sedlar». Han tillägger: »att landet genom kriget således icke hade vinst, men förlust, detta synes mig ganska troligt.» 20

Det står Hr B. fritt att resumera sina egna påståenden huru origtigt han behagar. Men då han försäkrar H:fors Tidningars läsare, att vi »bestridt och förlöjligt» denna hans åsigt, rörer hans uppgift oss. För oss är det icke blott »troligt», att landet genom kriget förlorat. Vi begripa icke, att någon förnuftig människa kan tvifla derpå, att icke ett handlande och sjöfarande folk skall förlora genom en tvåårig blockad. Icke heller kan någon tro, att närvaron af en armee skall ersätta skadan här af i ett land, hvars förnämsta, snart sagdt enda export består i skogsprodukter, och som derutöfver förtjenar hufvudsakligen genom fraktfart. Om hela denna sak hafva vi icke talat. Våra ord gällde endast Hr B:s påstående om de sju millionerna. Det lyder: 30

»Men dessa sedlar erhöles Finlands befolkning endast i utbyte emot dels inhemska, dels utländska varor och produkter, hvilka af den Ryska militären förbrukades d. v. s. tillintetgjordes. Finlands förråd af konsumtionsartiklar och rörelsekapital minskades således med en andel, som i värde motsvarade ifrågavarande sedlar.»

Så lyda Hr B:s ord. Läsaren finner, att här icke är fråga derom, att Finland på annat håll förlorade, hvad det af de sju millionerna förtjenade, utan att det i och för sig icke gaf någon förtjenst att taga emot dessa pengar för »varor och produkter», emedan varorna och produkterna af Ryska militären konsumerades och gingo för landets invånare förlorade. 40

Men listan på Hr B:s origtiga uppgifter är ganska lång. Vi hafva:

2:o. Ingenstädes yrkat, att Banken icke bort invexla sina sedlar i S:t Petersburg;

3:o. Lika litet, att denna invexling befördrat öfverimport, än mindre öfverspekulation;

4:o. Öfverhufvud aldrig påstått, att någon öfverspekulation¹ eller öfverproduktion i landet egt rum (tvärtom har Hr B:s redan i hans brochyr gjorda falska uppgift härom af oss i Oktoberhäftet blifvit på 50

¹ Vår enda uppgift, som så kan kallas, är den att efter kriget mera fartyg byggdes, än som kunde användas.

det uttryckligaste tillbakavisad).

5:o. Icke heller någonstades sagt, att en *förstärkning af bankens kapital*¹ under penningkris endast skulle förvärra det onda:

Likväl har det behagat Hr B. att tillägga oss alla dessa påståenden och på grund häraf för vår räkning uppgöra hvarjehanda slutsatser samt traktera Helsingfors Tidningars läsare med en mängd gagnlösa framställningar. Afräknas nu alla dessa dikter, återstår i Hr B:s diatrib ganska litet, som från vår sida förtjenar ett svar. Det är i två punkter, den kan hafva något intresse för allmänheten. Dessa äro frågan om
10 importen under senaste årtionde, och den om kursens inflytande på den närvarande penningbristen. Allt det öfriga är endast en kritik öfver våra yttranden, i sig utan vigt och, såsom vi visat, för det mesta grundad på antagande, att vi yrkat, hvad vi icke yrkat.

Hvad penningbristen angår, anser Hr B. i likhet med oss densamma härröra deraf, att importen under några år öfverstigit exporten. I likhet med Hr B. åter hafva vi ansett detta importens förhållande till exporten bero deraf: att exporten under kriget var stängd; att missvexten 1856 påkallade en stor spanmålsimport; att varuprisena efter kriget i utlandet voro höga.

20 Men vi hafva dertill hållit före, att importen för konsumtion, utom hvad missvexten påkallade, varit högre än exporten skulle medgifvit. Detta förnekar Hr B.

Han försökte derföre i sin brochyr bevisa, att endast spanmålsinförseln för missvextens skuld åren 1856–57 gjorde importen i förhållande till exporten högre, än under åren före kriget. Men vi anmärkte, att han tagit sig friheten i de officiella uppgifterna införa siffror af egen fabrik. Enligt vår förmodan skulle han sålunda räknat 4 millioner rubel för mycket på missvexten. Men Hr B. har nu visat, att han endast gripit 2 1/2 million rubel ur luften.

30 Sålunda blir importens förhållande till exporten, *spanmålsimporten oberäknad*, för 1856 som 2,5 till 1, för 1857 som 1,9 till 1, medan det åren 1846–49 varit 2,1 till 1, åren 1850–55 åter 2 till 1 – allt enligt tullverkets uppgifter; hvarföre det anförda icke bör så förstås, att importens värde verkligen varit dubbelt mot exportens, utan att endast *proportionen* för de skilda åren har någon betydelse. Men äfven sålunda äro dessa siffror högst bristfälliga, ty i dem ingår icke handeln på Ryssland landvägen och öfver Ladoga, således icke den alltid och isynnerhet under krigsåren stora importen på denna väg, icke heller den stora spanmålsimporten efter missvexten.

40 Men tager man de åberopade siffrorna sådana de äro, så visar det sig, att före 1846, nemligen åren 1842–45 importen förhöll sig till exporten som 1,6 till 1. Der är således ett starkt afbrott i proportionen märkbart från 1846. Detta hade vi anmärkt; och vi ansågo det stå i sammanhang med en åren före kriget tilltagande import af konsumtionsvaror. Likaså hafva vi anmärkt det kända förhållande, att allmogens i södra Finland goda förtjenster under kriget bland den föranledde en vällefnad utöfver vanligheten. När åter efter kriget importen visat sig fortfarande hafva samma proportion till exporten som före detsamma, 1856 en något högre, kan deraf slutas, att den varit högre, än för landets fördel varit
50 önskligt. Ty sedan nära nog all export under två års tid varit afbruten, medan importen från Ryssland var ganska betydlig, hade man väl

¹ När banken lånar Ryska sedlar, för att åter utlånas, förminskar den i vår tanke sitt kapital; ty den måste betala med silfver. Vårt påstående har varit, att om banken gör lån och *utlånar* medlen *mot låg ränta*, penningkrisen derigenom förlänges.

väntat att proportionen mellan båda skulle efter kriget något förändras till *exportens fördel*. Detta har icke skett. Ännu 1858 visa de åberopade siffrorna ett förhållande mellan import och export som 2,1 till 1.

Vi hade i en artikel »Penningkrisen i Finland» redan i detta blads Decemberhäfte 1858 fästat uppmärksamheten derpå, att efter kriget äfven betydlig import skett för skeppsbyggeriet. Artikelns hufvudsak var yrkandet, att fortsatt import icke borde uppmuntras af banken genom diskontering till låg ränta. Om importen för konsumtion sades der några få ord i sammanhang med en erinran om lån mot borgen och utkrediterandet till konsumenter. – I en annan artikel »Ytterligare om Penningkrisen», i Januari d. å. nämnde vi rättelsevis, att importen af egentliga konsumtionsartiklar de senare åren, såsom »det lærer visat sig», icke varit kvantitativt högre än vissa föregående år, ehuru en del artiklar fallit sig dyrare. I senaste Oktoberhäfte, der vi, åter med erkännande af denna dyrhet för de sista åren, anmärka den anförda stegringen i proportionen mellan export och import från 1846, tillägges: »den under samma tid starkt tillvexande importen af kaffe, socker och tobak, jemte den tilltagande lyxen i lefnadssätt hos de högre klasserna gör också detta (att nemligen proportion från sagde tid varit mycket ofördelaktigare) högst troligt.»

Hr B. som omsorgsfullt sammanletat de några raderna ur dessa skilda artiklar har i dem haft en välkommen anledning till polemik. Han finner det i Januarihäftet sagda, att importen för konsumtion de senare åren icke varit större endast dyrare än de föregående, stå i strid med de öfriga yttrandena. Men det är enkelt nog, att konsumerandet af en dyrare vara till samma mängd som en billigare gör utgiften större. Äfven om mindre belopp af den dyrare konsumeras, är utgiften derför icke mindre.

Vi medgifva gerna, att det sist anförda yttrycket om en »mycket ofördelaktigare» proportion från 1846 är origtigt. Vi hade bort säga: en ofördelaktig. Men vi afsågo tullverkets siffror, i hvilka proportionen alltid visar sig ofördelaktig. Vi hade dock äfven i den ifrågavarande artikeln gjort läsaren uppmärksam på samma siffrors betydelselöshet i och för sig. Den glädje detta fel i yttrycket skänkt Hr B., är honom hjertans gerna unnad – endast han icke mera yrkar på statslån »till näringarnes understödande.»

Deremot är allt, hvad Hr B. ordar om motsägelsen mellan våra önskningsar, att krediten skulle understöda produktionen icke konsumtionen, och vårt yrkande, att Banken icke borde lemna blankokredit till lägre ränta, än den i landet gällande, fullkomligt haltlöst. Detta Bankens krediterande understöder nemligen i vår tanke förnämligast importhandeln. Vår bevisning har dock icke utgått från denna omständighet, utan från det principenliga, att en bank bör höja räntan i den mon pengar begäras. Hr B. vet väl, att så sker i alla länder. Vi hafva åberopat de mest slående exempel, särskildt förfarandet under krisen i Frankrike. Men Hr B., som eljest vill återgå till principerna och är stark i citationer, aktar sig för båda i denna punkt. De passa här illa i stycket – om eljest nya statslån till penningkrisens botande skola göras.

Utän anmärkning böra vi icke lemna, att Hr B. i hithörande polemik lånar våra premisser ur detta blad för Oktober 1859 och våra slutsatser ur detsamma från December 1858. Likaså då Hr B. sjelf i sin brochyr anført, att företag, som blifvit påtänkta före kriget och utförda efter detsamma, nu sakna rörelsekapital, och vi dertill anmärkt, att Hr B. i denna uppgift definierar, hvad öfverspekulation är, begagnar han detta nu så, som om vi skulle påstått, att dylika företag och öfverspekulation

existerat.

I hufvudsak är det en enkel osanning, att vi yrkat eller ens antydtt vår mening vara, att öfverflödig konsumtion utgjort enda orsak till penningkrisen eller såsom Hr B. yttrycker sig: »Allt skall nu nödvändigt gått till konsumtionen.» Vi hafva repeteradt och 3/4 år tidigare än Hr B. åberopat alla de orsaker – på en när, hvarom nedan – till penningbristen, hvilka Hr B. anför. Men för säkert hålla vi, att penningbristen icke har något annat botemedel, än ökad export minskad import, samt att minskningen i den senare kommer att ske –
10 åtminstone i manufakturhandeln redan skett – främst på bekostnad af konsumtionen. Likaså litet hafva vi någonsin ansett det för möjligt, att en öfverflödig konsumtion kan länge hålla ut, eller någonsin satt i fråga, att för dess hämmande några extra åtgärder behöfvas. Men vi äro öfvertygade, att om statslån göras och de erhållna pengarne utlånas till låg ränta, återgången härigenom fördröjes.

Den ofördelaktiga kursen anförde i Hr B:s brochyr såsom medverkande orsak till penningkrisen.

Vi ville icke gå in på att erkänna den som sådan. Ofördelaktig kurs är naturligt följdt af stor import liten export. Väga båda jemnt, svarade
20 vi, så förtjenar exportören, hvad importören förlorar.

Hr B. ser numera orsaken till penningbristens fortfarande i kursen och sedelmyntets fallande. Men han kan eller vill icke närmare utreda, huru båda sammanhänga.

Vid en längre uthållande ofördelaktig kurs måste det inträffa, att, emedan den importerade varan blir dyrare, äfven priset på landets egna produkter småningom stegras. Detta gäller icke blott produkter af utländsk råvara, utan i mer eller mindre grad alla produkter i allmänhet, desto mera, ju mera ett land har behof af utländsk vara för
30 den nödvändiga konsumtionen. Sålunda kan äfven exportvaran i följd häraf blifva dyrare och förtjensten på densamma mindre. Men det förblir icke desto mindre fallet, att exporten genom den för importen oförmonliga kursen bättre än förut betalas.

Det kan väl tåla pröfning, huruvida någon sådan verkan ännu visat sig i detta land med hänseende till dess förnämsta exportartikel, skogsprodukterna. Prisstegringen på denna vara i följd af anförda förhållanden skulle då förmedlas genom högre arbetskostnad. Men arbetslegan är för närvarande icke hög. Vi kunna derföre icke öfvertyga oss om, att den dåliga kursen verkar penningbrist annorlunda, än i följd deraf, att öfverimport fortfarande eger rum.

Att Ryska sedelmyntet fallit i värde mot silfver måste under gällande förhållanden äfven draga de Finska sedlarne i samma fördömelse. Men
40 agio har här i landet i handel ochandel ännu icke betalats. Att det skett för remisser till utlandet, medelbart, genom kursskilnaden, är deremot obestridligt. Men skulle export och import väga jemnt, så skulle remisser i mellangift icke behöfvas, med andra ord: hvad vid remisser för importen förloras, skulle då vid indragning af betalning för exporten återvinnas.

Hr B. envisas, att förneka, det handelskrisen 1857 dragit pengar ur landet. Han går så långt, att han antyder, det landets trafikanter gjort
50 sådana förluster på de utländska bankrutterna, att blott derföre fordran och skuld icke gått upp mot hvarandra. Att detta är löst prat behöfver icke bevis. Finska trafikanters fordringar hos utlandets torde i alla tider varit nog snäfvare – och efter kriget än snäfvare än eljest. Det var till handelsskulders betäckande, Banken lånade 2 1/2 millioner. Huru mycket af enskilda kapitalisters besparingar lånats och utgått för

samma ändamål, har ingen reda på. Men att det skett, är säkert. Att handelsskulderna till utlandet icke åsamkats genom spanmålsimport, är likaså visst.

Den uppenbara harm och häftighet, hvarmed Hr B. mot oss uppträdt, har endast skadat saken och hans framställning, som är i hög grad oredig och litet bevisande. Denna häftighet vele vi tillräkna äfven de många origtiga uppgifterna rörande våra påståenden. Vi beklaga den. Men än mera beklaga vi, att Hr B. i vår artikel i Oktoberhäftet velat se något påpekande, att han skulle skrifvit för »vissa» fabrikers intressen. Hr B. har, om någon, goda skäl att anse oss oförmögna till någon insinuation mot *hans* motivers renhet – äfven om han vore okunnig derom, att i detta blad ingen menniskas motiver någonsin blifvit ifrågasatta.

Då Hr B. i sin brochyr (sid. 45) talade om det ringa understöd, fabriksindustrin åtnjutit, äfven derigenom motiverande sitt yrkande på statslån för näringarnes understödjande, var det naturligt, att vi skulle upptaga frågan härom bland andra, isynnerhet som vi icke kunna förstå, att något annat, än fabriker, menades med de före kriget påtänkta, efter detsamma utförda industriela företag, om hvilka Hr B. ordar. Tulltaxan hörer just icke till våra studier. Men den höga skyddstull, en del fabriker åtnjuta, har länge varit känd och omtalad sak. Att vi, vändande oss mot fabrikers uppdragande genom statslån, skulle anföra skyddstulln och just för de fabriker, för hvilka den är högst, synes vara naturligt nog.¹ Att Hr B. i sin brochyr icke talat om skyddstulln, utgör intet bevis, att han icke haft skäl att tala derom, och kan än mindre utgöra något rättesnöre för oss. Vi hoppas han icke har det anspråk, att vi i en artikel »Om Penningställningen i landet» icke skola få gå utom de gränser för frågans behandling, han i sin brochyr föreskrifvit sig.

J. V. S.

42 ANMÄRKNINGAR TILL LITTERATURLAD 1859

DEN NYA HISTORISKA SKOLAN I TYSKLAND*.
(Mommsen, Duncker, Curtius m. fl.)
*Litteraturlad n:o 3, mars 1859 **

I sammandrag efter *Saint-René Taillandier* bearbetad af R. R-II. Redaktionen anser sig böra reservera sig mot åtskilliga i artikeln uttalade åsigter, såsom enligt dess tanke härrörande af Förf:s ofullkomliga bekantskap med Tysklands filosofi, den som varit och den som är.

FINLANDS JORDBRUK.
(Insändt.)
Litteraturlad n:o 4, april 1859

Förmodligen på 2 à 3 år, allt efter som två- eller treskifte är sed.

¹ Vi hade vid uppgiften bort tillägga, att skyddet något nedsattes genom affall vid tillverkningen, vid sockerfabrikation äfven derigenom, att en del af tillverkningen, sirapen, säljes till halfva priset mot socker.